

Stanisław Morawski

Krajowy Zjazd Delegatów Oddziałów Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w Białymstoku

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 3, 143-150

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

IV. SPRAWY ORGANIZACYJNE

Stanisław Morawski

KRAJOWY ZJAZD DELEGATÓW ODDZIAŁÓW TOWARZYSTWA LITERACKIEGO im. ADAMA MICKIEWICZA W BIAŁYMSTOKU

Jeszcze podczas Walnego Zjazdu Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w Gdańsku w roku 1966 mówiło się o tym, że kolejnym miejscem spotkania Delegatów Oddziałów będzie Białystok. Zapadły decyzje. Zarząd Główny wyraził zgodę na zlokalizowanie Zjazdu w naszym mieście. W drugim kwartale 1967 roku rozpoczęły się przygotowania. Na zebraniu członków naszego oddziału powołany został komitet organizacyjny, w skład którego weszli przedstawiciele Wydziału Kultury Wojewódzkiej i Miejskiej Rady Narodowej, Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, Białostockiego Towarzystwa Kultury, Wojewódzkiego Domu Kultury oraz Dyrekcji i Ogniska ZNP II Studium Nauczycielskiego w Białymstoku. Opracowany plan działania spotkał się z pełnym poparciem Wydz. Prop. Kom. Wojew. Partii.

Rolę przewodniczącego i zarazem koordynatora prac przygotowawczych pełnił prezes Zarządu Białostockiego Oddziału Towarzystwa. Każda z wymienionych instytucji partycypowała w przygotowaniu imprezy i związanych z nią kosztach. Należy tu podkreślić, że o randze niniejszego Zjazdu zdecydowały decyzje Zarządu Głównego, który zapewnił wyjątkowo interesujący program, szczególnie sesji naukowej poświęconej aktualnemu tematowi: 50-lecia literatury polskiej /1918-1968/. Tym należy uzasadnić wielkie zainteresowanie sesją, jakie można było obserwować od chwili ogłoszenia jej programu.

Na liście Delegatów, którą otrzymaliśmy z Zarządu Głównego, znalazło się 85 osób reprezentujących prawie wszystkie oddziały Towarzystwa z całego kraju, wśród nich wielu wybitnych polonistów i uczonych z różnych ośrodków uniwersyteckich i naukowych.

Z podobnym zainteresowaniem zetknęliśmy się w środowisku białostockim. W "Gazecie Białostockiej" pojawił się skromny artykuł informacyjny zakończony apelem, by najbardziej zainteresowani sesją naukową, ze względu na ograniczoną ilość miejsc, zgłaszali chęć uczestniczenia w imprezie. Zarejestrowaliśmy 78 zgłoszeń telefonicznych i kilkanaście pisemnych /wszystkie na piśmie spoza Białegostoku/. A oto dwa charakterystyczne pisma w tej sprawie:

"W związku z organizowaną w dniu 27.IX.1968 r. sesją naukową na temat: 50-lat najnowszej literatury polskiej uprzejmie prosimy o informacje, czy możemy w niej uczestniczyć jako słuchaczki. Chciałybyśmy mieć zapewnione miejsca na sali wykładów. Wymieniona tematyka sesji wiąże się ściśle z programem nauczania w szkole".

List podpisały nauczycielka i bibliotekarka Zasadniczej Szkoły Zawodowej w Augustowie. I jeszcze dla przykładu pismo nauczyciela Edwarda Ówиковskiego:

"Jestem absolwentem Studium Nauczycielskiego w Białymstoku i pracuję jako nauczyciel języka polskiego w Stradunach /pow. Elk/. Pragnąłbym wziąć udział w sesji naukowej, jaką organizuje Towarzystwo Literackie w Białymstoku. Proszę o udzielenie mi w tej sprawie informacji i zarezerwowanie miejsca".

Sesja naukowa na temat: 50 lat literatury polskiej /1918-1968/ zorganizowana z okazji Walnego Zjazdu Delegatów Oddziałów Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza odbyła się 27 września 1968 roku w auli II Studium Nauczycielskiego w Białymstoku.

Na sesję przybyli prelegenci, delegaci na Zjazd, przedstawiciele wojewódzkich i miejskich władz w Białymstoku: Wiceprzewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej mgr Ludwik Ochocki, Kierownik Wydziału Kultury WRN - mgr Józef Kaja, Kurator Okręgu Szkolnego - mgr Edward Kryński, Prezes Zarządu Okręgu ZNP - Jan Janicki, Dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej - Władysław Malewski, poloniści szkół licealnych i tech-

ników z całego województwa, pracownicy Studium Nauczycielskiego, Wyższej Szkoły Nauczycielskiej, placówek kulturalnych, bibliotekarze, księgarze, dziennikarze i przedstawiciele młodzieży studiującej w uczelniach Białegostoku. Łącznie ponad 300 osób wypełniło aulę Studium Nauczycielskiego.

Otwarcia sesji i powołania Prezydium dokonał Prezes Oddziału Towarzystwa - mgr Stanisław Morawski. Władze Zarządu Głównego Towarzystwa, Delegatów Oddziałów z całego kraju i wszystkich zaproszonych gości powitał Wiceprzewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku mgr Ludwik Ochocki. W części naukowej wystąpił prof. dr Julian Krzyżanowski, Prezes Zarządu Głównego Towarzystwa, członek Polskiej Akademii Nauk, z referatem na temat: "Nasz dorobek naukowo-literacki ostatniego pięćdziesięciolecia".

Drugi z kolei referat na temat: "Rodowód i aktualne dziedzictwo literatury polskiej okresu 1918-1968" wygłosił prof. dr Kazimierz Wyka, członek Polskiej Akademii Nauk. W części przedpołudniowej sesji wystąpił również prof. dr Henryk Markiewicz wygłaszając referat na temat międzynarodowego znaczenia literatury polskiej w dyskusjach ostatniego pięćdziesięciolecia.

Przerwy w obradach wykorzystano na zwiedzenie gmachu Studium, pracowni dydaktycznych oraz przygotowanych przez Dom Książki, Klub Międzynarodowej Książki i Prasy oraz Przedsiębiorstwo "Ruch" ekspozycji wydawniczych. Prezentowane książki, czasopisma, pocztówki regionalne i foldery można było nabywać na miejscu.

Po przerwie obiadowej w godzinach 15-18 wystąpił prof. dr Czesław Zgorzelski, wygłaszając referat pt.: "Zasługi narodowe poezji polskiej w okresie pięćdziesięciolecia 1918-1968" i na zakończenie części naukowej Zjazdu wystąpił doc. dr Stefan Treugutt z odczytem na temat: "Dramaturgia polska w latach 1918-1968".

Tego samego dnia wieczorem odbyło się spotkanie towarzyskie zorganizowane przez Dyрекcję i Ognisko ZNP II Studium Nauczycielskiego.

Sam Zjazd, który obradował dnia 28 września w lokalu Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, zajął się per-

spektywami Towarzystwa, jego pracą naukową, popularnonaukową i popularyzatorską. Zebranie zagał prof.dr Eugeniusz Sawrymowicz. W dalszym toku zebrania powołano przewodniczących Zjazdu: Prezesa Oddziału w Olsztynie - mgra Jadwigę Lindner i Prezesa Oddziału w Piotrkowie Trybunalskim mgra Michała Fidelusa.

Po zatwierdzeniu przez Zjazd porządku zebrania przystąpiono do realizacji programu wynikającego z IV rozdziału, par. 19-25 "Statutu Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza". Odczytano protokół z gdańskiego Zjazdu Towarzystwa, sprawozdanie z działalności między zjazdami, protokół Komisji Rewizyjnej oraz wnioski o udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi Głównemu. Następnie doc. dr Zbigniew Goliński wygłosił referat programowy na temat: "Problemy popularyzacji nauki".

Po przerwie w obradach rozwinęła się dyskusja, w której kolejno brali udział: dr Izabela Lewańska /Opole/, mgr Ryszard Karpowicz /Częstochowa/, prof. Józef Mikołajtis /Częstochowa/, prof.dr Eugeniusz Sawrymowicz /Zarząd Główny/, dr Ireneusz Opacki /Lublin/, doc.dr Jerzy Starnawski /Łódź/, kier.biblioteki w Łomży - Helena Czernek, dr Zbigniew Troczewski /Białystok/, mgr Kasper Świerżawski /Kraków/, dr Ryszard Wojciechowski /Warszawa/, doc.dr Edmund Jankowski /Zarząd Główny/, prof. dr Zdzisław Libera /Zarząd Główny/, prof.dr Janina Kulczycka-Saloni /Zarząd Główny/, dr Stanisław Świrko /Zarząd Główny/, mgr Czesława Szetela /Rzeszów/ i doc.dr Z. Goliński /Zarząd Główny/.

Wypowiedzi dyskutantów dotyczyły:

1. konieczności wzmożenia wymiany doświadczeń między środowiskami polonistycznymi;
2. rozszerzenia kręgów zainteresowań literaturą dawną i współczesną;
3. informowania środowisk nauczycielskich o najnowszych osiągnięciach w dziedzinie nauki o literaturze;
4. przyczyn zainteresowania nauczycieli i pracowników oświatowych problemami literatury współczesnej;
5. możliwości naukowych i popularyzatorskich Towarzystwa;
6. wiązania pracy oddziałów z ich regionem, środowiskiem;
7. zwiększenia liczby członków Towarzystwa;
8. propozycji zrzeszenia w Towarzystwie wszystkich polonistów;
9. utrzymania więzi oddziałów z ośrodkami uniwersyteckimi i Instytutem Badań Literackich, między kręgami nauczycieli-polonistów a ośrodkami naukowymi;

10. aktywizacji naukowej członków Towarzystwa /współpraca z czasopismami polonistycznymi m.in. "Pocznikiem" Towarzystwa, przyczynkarskie prace naukowe, popularyzacja wiedzy polonistycznej/;
11. organizowania obok pojedynczych odczytów i ich cykli również innych imprez naukowych;
12. wpływu Towarzystwa na program szkolny, szczególnie w zakresie doboru lektury dla młodzieży.

Szczególnie żywą polemikę wywołało "Zagajenie dyskusji zjazdowej" doc. Zbigniewa Golińskiego. Prelegent przeprowadził gruntowną ocenę podstawowych zadań i celów sformułowanych w statucie Towarzystwa i stwierdził, iż statut ten, zredagowany w XIX w., jest w obecnej rzeczywistości w niektórych punktach zdezaktualizowany. Główny cel Towarzystwa leży - zdaniem referenta - nie w pracach naukowych - Towarzystwo nie ma ku temu odpowiednich możliwości organizacyjnych i finansowych - lecz przede wszystkim w popularyzacji najnowszych osiągnięć nauki o literaturze.

W szerokiej dyskusji, jaka się rozwinęła na ten temat, zabierało głos kilku mówców.

Prof. Eugeniusz Sawrymowicz wyraził opinię, iż wysuwanie na pierwszy plan działalności naukowej Towarzystwa byłoby dublowaniem prac uniwersytetów i instytutów specjalnie do tego powołanych i za główne zadanie Towarzystwa uznał akcję odczytową, co nie wyklucza jednak możliwości inicjowania i prowadzenia badawczych prac naukowych, szczególnie o charakterze regionalnym.

Prof. Zdzisław Libera na czoło najważniejszych zadań Towarzystwa wysunął akcję odczytową, dodał przy tym, iż dużą rolę w aktywizacji Towarzystwa mogłaby odegrać ściślejsza współpraca z Biblioteką Narodową i Muzeum Adama Mickiewicza w Warszawie.

Doc. Edmund Jankowski polemizował z tezą doc. Golińskiego negującą postanowienia statutu Towarzystwa, zalecające prowadzenie badań naukowych. Mówca podkreślił również doniosłą rolę akcji odczytowej Towarzystwa zaznajamiającej Członków z osiągnięciami naukowymi i przekładającej hermetyczny język naukowy na język społecznie zrozumiały.

W obronie działalności naukowej Towarzystwa wypowiedziała się również prof. Janina Kulczycka-Saloni, która jednocześnie

uznała konieczność zorganizowania dobrej popularyzacji i stworzenia za pośrednictwem Towarzystwa drogi przekazu myśli polonistycznej z ośrodków naukowych do szerokich mas odbiorców.

Analogiczne stanowisko zajął dr Stanisław Świrko. Nie negując konieczności akcji popularyzacyjnej stwierdził, iż w rozległej dziedzinie nauki o literaturze jest dosyć miejsca zarówno dla katedr uniwersyteckich czy Instytutu Badań Literackich, jak i dla Towarzystwa im. A. Mickiewicza i zaznaczył przy tym, że prace naukowe Członków winny znaleźć swe stałe miejsce w "Roczniku".

Inne głosy dyskutantów pokrywały się w zasadzie ze zreferowanymi tu opiniami.

Zgłoszono też projekt wycieczki śladami Adama Mickiewicza, mówiono o trudnościach finansowych i organizacyjnych Zarządu Głównego, wystąpiono z propozycją zorganizowania kolejnego zjazdu statutowego w Piotrkowie Trybunalskim /wniosek złożyli delegaci oddziału z tego miasta/. Propozycję przyjęto.

Z kolei dr Ryszard Wojciechowski przedstawił wniosek o przyznanie tytułu honorowego członka Towarzystwa prof. dr Franciszkowi Bielakowi i prof. dr Leonowi Płoszewskiemu. Obydwa wnioski zostały przyjęte przez aklamację i uzupełnione propozycją wysłania do obu członków honorowych telegramów następującej treści:

"Mamy zaszczyt zawiadomić, że Zjazd Delegatów Oddziałów Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, obradujący w dniu 28 września 1968 r. w Białymstoku, w uznaniu zasług Pana Profesora dla rozwoju nauki o literaturze polskiej nadał Mu tytuł honorowego członka Towarzystwa".

Następnie przewodnicząca Zjazdu, Jadwiga Lindner, odczytała listę proponowanego składu Zarządu Głównego i Komisji Rewizyjnej. Skład Zarządu i Komisji został przyjęty jednogłośnie.

W wolnych wnioskach zaproponowano i uzasadniono powody likwidacji oddziałów w Inowrocławiu i Koszalinie. Wniosek przyjęto przy czterech głosach wstrzymujących się. Przedstawiciel oddziału w Krakowie przedstawił propozycję wydania popularyzacyjnych rozprawek historycznoliterackich.

W imieniu zebranych i Prezydium Zarządu Głównego wystąpiła dr Izabela Lewańska, która podziękowała organizatorom Zjaz-

du za przygotowanie tej interesującej imprezy. Prof. dr Eugeniusz Sawrymowicz podsumowując obrady podziękował dyskutantom za udział w pracach Zjazdu, zapewniając, że Zarząd Główny potraktuje głosy w dyskusji jako wytyczne do pracy Prezydium. Poinformował również zebranych o decyzji plenum Zarządu Głównego w sprawie organizowania corocznych zjazdów Prezesów Zarządów Oddziałów. Podziękował też przedstawicielom środowiska białostockiego za stworzenie warunków umożliwiających sprawny przebieg imprezy, a Pani Lindner i Panu Fidelusowi za przewodniczenie obradom.

Opuszczając gościnne progi Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej Goście otrzymali upominki książkowe okazjnie dedykowane Im, a ufundowane przez Białostockie Towarzystwo Kultury i Wydział Kultury Miejskiej Rady Narodowej.

Tuż po zakończeniu obrad delegaci udali się do Muzeum w ratuszu, w którym zwiedzili bardzo interesującą i aktualnie eksponowaną wystawę fresków z Supraśla.

"Wystawa - jak stwierdził przewodnik - po raz pierwszy prezentuje wszystkie zachowane fragmenty unikalnych malowideł ściennych, uratowanych z ruin obronnej cerkwi w Supraślu i pieczęlowicie odrestaurowanych... Freski z Supraśla stanowią dziś jeden z nielicznych w Polsce przykładów malowideł ściennych o tradycjach bizantyjskich".

W godzinach popołudniowych Delegaci zwiedzali Białystok. Przewodnikiem był mgr Józef Dańkowski. Wieczorem goście, uprzednio zaproszeni przez Dyрекcję Teatru im. A. Węgielki, udali się na przedstawienie sztuki G.B.Shawa "Żołnierz i bohater".

W trzecim dniu imprezy Delegaci udali się na wycieczkę po Białostocczyźnie przygotowaną przez Zarząd Białostockiego Towarzystwa Kultury. Trasa wycieczki, podczas której przewodnikiem był dr Zbigniew Troczewski, prowadziła przez Choroszcz, Jeżewo, Wiznę, Nowogród i Łomżę. Dr Z.Troczewski mówiąc o zabytkach Ziemi Białostockiej zwracał uwagę na te z nich, które w sposób szczególny mogą zainteresować polonistów. Z wymienionymi miejscowościami - jak stwierdził - związane są m.in. takie postacie, jak Łukasz Górnicki, Feliks Bernatowicz, Zygmunt Gloger, Adam Chętnik... Ze szczególnym zainteresowaniem zwiedzano bogaty w zabytki kultury ludowej, skansen kurpiowski w

Nowogrodzie, malowniczo usytuowany na skarpie nad Narwią oraz bogate zbiory tego muzeum z zakresu zabytków drewnianego budownictwa kurpiowskiego.

Szczególnie serdecznie podejmowani byli Delegaci w Łomży przez Przewodniczącego Wydziału Kultury Miejskiej Rady Narodowej, który towarzyszył wycieczce po Ziemi Łomżyńskiej, oraz przez Kierowniczkę Miejskiej Biblioteki Publicznej, Helenę Czernek. Zwiedzanie Łomży było ostatnim punktem programu Walnego Zjazdu Delegatów.

Na zakończenie należy zwrócić uwagę, że zaprezentowana w niniejszym artykule impreza wywołała ożywione dyskusje, była bowiem jednym z najważniejszych wydarzeń w życiu kulturalnym Białegostoku. Nawiązywano do niej w różnych okolicznościach i z wielu okazji. Dla przykładu zacytuję krótki fragment artykułu pt.: "Uroczyste obchody wielkich rocznic" /"Gazeta Białostocka" 1968 nr 290 s. 4/.

"Właśnie w Białymstoku zorganizowano ogólnopolską sesję naukową pod hasłem "50 lat literatury polskiej", w której wzięli udział wybitni naukowcy Polskiej Akademii Nauk. Temat ten podjęli prelegenci Towarzystwa Wiedzy Powszechnej i inne organizacje społeczne w naszym mieście".

A więc nie tylko społeczny rezonans imprezy Towarzystwa, część naukowa Zjazdu została już nawet wykorzystana w pracy placówek kulturalnych i oświatowych nad upowszechnianiem dorobku literatury polskiej ostatniego pięćdziesięciolecia.